

Skutečnost a její pojetí

Filosofie naší doby se musí pokoušet o nové, lepší chápání „skutečnosti“, tj. musí se především rozloučit se všemi dosavadními formami redukcionismu, ale také se všemi na obezřetném zdůvodnění nezaloženými předsudky. Na prvním místě tedy se musí vyvarovat redukce skutečnosti na realitu (tj. na pseudoskutečnosti věcného, předmětného typu), protože ne každá „skutečnost“ má povahu pouhé „věci“ (= res), zejména však protože každá pravá skutečnost je „bytostně“ nevěcí, ne-předmětem, non-objektem. Za druhé se dnešní (a zítřejší) filosofie musí vyvarovat toho, že každou skutečnost, kterou nelze pojmut jako „věc“, jako „předmět“ či „objekt“, nebude převádět na pouhou subjektivitu, na nějaký subjektivní výtvar, výplod fantazie apod. To je důležité rozvést podrobněji, protože sama subjektivita musí být podrobněji analyzována (především ve dvojím ohledu, i když se tím celá problematika subjektivity zdaleka nevyčerpává): a) v individuálním i společenském a také historickém ohledu hraje subjektivita mimořádně významnou úlohu, což musí každý filosof pochopit jako výzvu k ne-psychologickému (resp. nejen psychologickému) pojetí; b) kromě toho je třeba přesně a přísně rozlišovat cogitatio ve smyslu psychického aktu (aktu vědomí, myšlenkového aktu), tedy jako cogitans, od toho, k čemu se tento akt vztahuje, tedy k tzv. cogitatum, k tomu, co je myšleno, míněno. Cogitatum je v jiném smyslu „subjektivní“ než cogitatio a představuje vlastně skutečnost zvláštního druhu. Filosofie se jako zvláštní, jedinečná myšlenková disciplína mohla ustavit a také dějinně rozvinout pouze díky tomuto zvláštním způsobem ustavenému a vždy znovu a v nových obměnách představovanému světu „intencionálních předmětů (objektů)“, což se stalo pod významným a neodmyslitelným vlivem geometrie (resp. geometrického způsobu myšlení).

(Písek, 940716-2.)